

Het voorkomen van de rietgors in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

De rietgors is een soort die vanaf het begin van de tellingen ieder jaar in de Eempolders is waargenomen. Zoals de naam al suggereert is de rietgors een vogel die vooral voorkomt waar riet aanwezig is. Die hoeveelheid riet hoeft overigens helemaal niet zo groot te zijn, ze komen vooral voor waar riet gecombineerd met struiken en andere ruige vegetatie voorkomt. Een klein randje riet is vaak voldoende en soms is zelfs dat niet nodig. Hier en daar broeden ze in droge gebieden. In Noord-Frankrijk heb ik ze in koolzaadvelden zien zingen, zonder dat er in de omgeving water of riet aanwezig was. Ook in Nederland zijn ze in akkerland aangetroffen.

In de Eempolders zijn geen uitgestrekte rietvelden aanwezig, maar langs de waaien en weteringen komen op veel plaatsen rietkragen voor. Langs het Eemmeer is er zelfs een vrij brede rietkraag bij het pad naar het gemaaltje van de Gooiersgracht, dat wij bij de telling van de Oostermeent meenemen. In de polder zelf zijn rietkragen aanwezig langs de weteringen. Ook groeien veel sloten ieder jaar bijna dicht met waterplanten waaronder riet. Het is

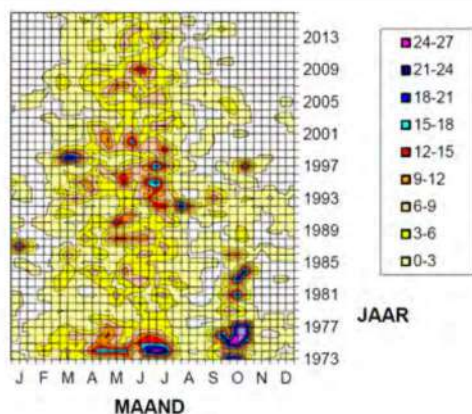
daarom niet verrassend dat wij bij onze tellingen regelmatig rietgorzen tegen komen.

In figuur 1 geven we weer een samenvatting van alle resultaten over de jaren. We zien dat de rietgors in de Eempolders altijd schaars is geweest in de winter. In die tijd van het jaar trekt een deel van de Nederlandse broedvogels weg. Aan de andere kant komen er ook wintergasten uit meer noordoostelijk gelegen gebieden, terwijl er ook een aanzienlijke doortrek optreedt. In de winter zwerft de rietgors in groepen rond en eet voornamelijk plantenzaden. Kennelijk zijn de Eempolders nooit erg populair geweest als overwinteringsgebied. De najaarstrek in oktober is tot rond de eeuwwisseling nog te zien, maar inmiddels zien we in die maand geen rietgorzen meer. Er zijn geen aanwijzingen dat het aantal doortrekkende rietgorzen in Nederland sterk gedaald is, dus de oorzaak moet wel in de polder liggen. Opvallend zijn de hoge aantallen bij het begin van de tellingen. In die tijd zag men nog regelmatig flinke groepen (enkele malen zelfs meer dan 100 exemplaren)

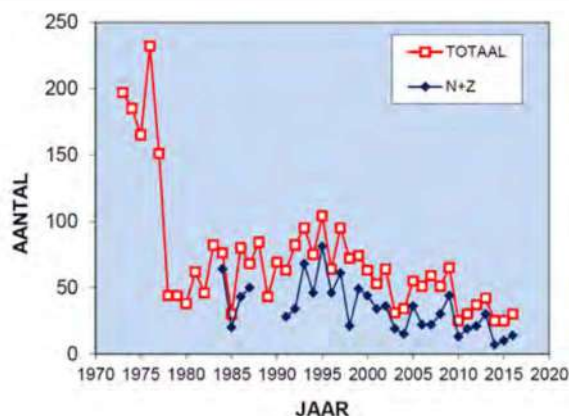
in oktober, maar die piek is vrij snel verdwenen.

Bij de aantallen per jaar (figuur 2) zien we een plotselinge terugval in 1977, die met het verdwijnen van de grote groepen doortrekkers samenhangt. Dan volgt een min of meer stabiele situatie tot 1995. Daarna zet een geleidelijke daling van de totale aantallen in die nog steeds lijkt voort te duren. Bij de presentie (figuur 3) is er eigenlijk de hele periode sprake van een daling. Dat betekent dus dat we steeds minder vaak rietgorzen in de polder zien.

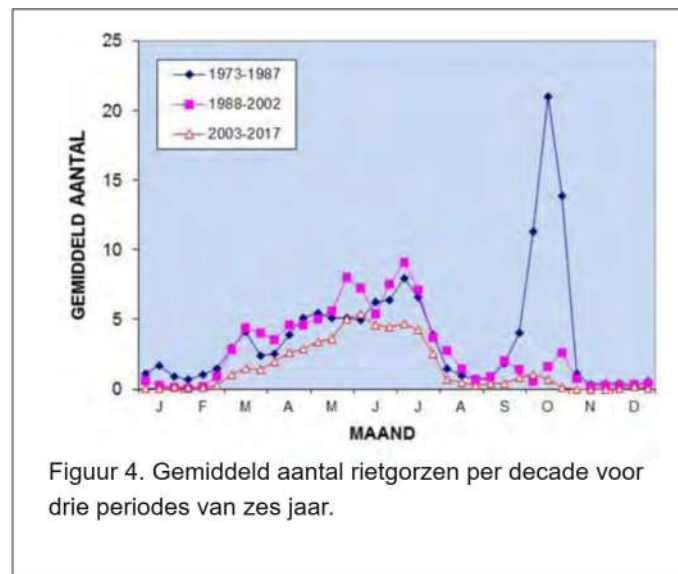
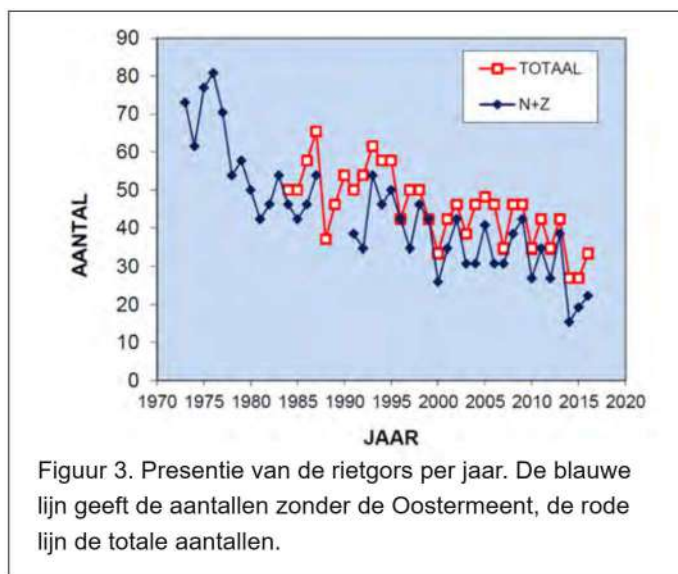
Uit de verdeling over het jaar (figuur 4) zien we dat we tegenwoordig eigenlijk alleen nog rietgorzen in en rond de broedtijd waarnemen. Figuur 5 geeft de gemiddelde aantallen van april tot en met juni. Deze grafiek suggereert een afname, die overigens door de grote schommelingen tussen de jaren niet significant blijkt te zijn. Dit is niet in overeenstemming met de ontwikkeling in Nederland als geheel. De resultaten van het BMP-project van Sovon laten een matige toename van de rietgors als broedvogel zien. Het is vooralsnog niet erg duidelijk waarom de rietgors het bij

Figuur 1. Samenvatting van alle telresultaten voor de rietgors. Tot 1984 zonder de Oostermeent, vanaf dat jaar inclusief de Oostermeent.

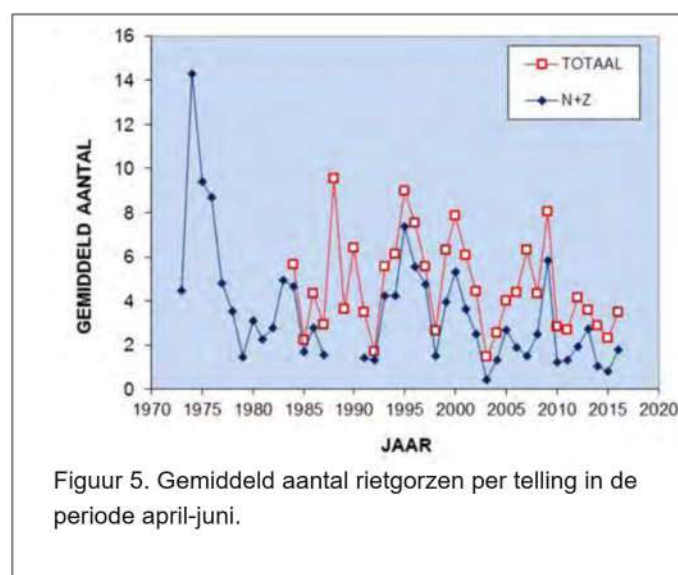

Figuur 2. Totaal aantal getelde rietgorzen per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

ons in de Eempolders niet goed doet. De rietkraag langs het Eemmeer is er nog steeds. Ook langs de waaien en in de sloten is er nog steeds riet. Voor zover ik weet is er niet bekend of de oppervlakken groter of kleiner zijn geworden, maar echt opvallende wijzigingen lijken onwaarschijnlijk.

Op de trek en in de winter leven rietgorzen vooral van onkruidzaden. Het verdwijnen van de trekkende rietgorzen suggereert dat geschikte onkruiden in de steeds intensiever gebruikte Eempolders minder beschikbaar worden. Ook de veldleeuwerik, die in de winter vooral onkruidzaden eet, is in de trektijd in de Eempolders vrijwel verdwenen. In dit opzicht lijkt ook het reservaat geen verbetering te brengen.

Rietgors

Hans Hover

Referenties

Klippel, N.A. & van Leyden, A., 1981. Uitgave 34. Vogels in de Eempolders. Zes jaren Eempoldertellingen 1973-1978. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
 Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
 SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland. Leiden.